

Våren 2011 genomförde Miljö & Hälsoskydd inspektioner på 18 verksamheter som bedriver äldreomsorg i Kungsbacka kommun. Inspektionerna var inriktade på kontroll av inomhusmiljö och hälsoskydd med fokus på frågor kring städning, hygien, ventilation, legionellbakterier och egenkontroll. Det visade sig att verksamheterna delvis arbetar enligt egenkontrollens krav, men att vissa delar behöver förbättras.

Inspektionerna visade inte på några specifika skillnader i egenkontrollarbetet mellan verksamhetsutövarna. Generellt finns bra rutiner för hygien/smittspridning och lokalvård. De delar där personalen själv städar fungerar sämre. Samtliga boenden saknar rutiner för kontroll av temperaturen i varmvattenberedare och tappkranar samt av ventilation. Kunskaper om ansvarsskillnaden mellan verksamhetsutövare och fastighetsägare är ofta bristfälliga.

Inomhusmiljön på äldreboenden Uppfyller äldreomsorgen egenkontrollens krav?

Kungsbacka

Sammanfattning

Våren 2011 genomförde Miljö & Hälsoskydd inspektioner på 18 verksamheter som bedriver äldreomsorg i Kungsbacka kommun. Inspektionerna var inriktade på kontroll av inomhusmiljö och hälsoskydd med fokus på frågor kring städning, hygien, ventilation, legionellabakterier och egenkontroll. Det visade sig att verksamheterna delvis arbetar enligt egenkontrollens krav, men att vissa delar behöver förbättras.

Bakgrund

Senast Miljö & Hälsoskydd genomförde tillsyn på äldreboenden var 2007. Sedan dess har ytterligare äldreboenden tillkommit. Projektets syfte är att säkerställa att de boende har en god inomhusmiljö, eftersom de själva kan ha svårt för att uttrycka om de är missnöjda med något i sitt boende.

Miljö & Hälsoskydd ska ägna särskild uppmärksamhet åt bland annat lokaler för vård eller annat omhändertagande enligt § 45 Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, FMH. Verksamheter som bedriver äldreomsorg är inte längre anmälningspliktiga och omfattas därför inte av Förordning (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll. Men alla som bedriver en verksamhet ska planera och kontrollera sin verksamhet för att motverka eller förebygga olägenheter för människors hälsa eller miljön (26 kap. 19 § miljöbalken). Verksamhetsutövaren har också skyldighet att skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens art och omfattning för att skydda hälsan och miljön (2 kap. hänsynsregler miljöbalken). Vidare ska 9 kap. 9 § miljöbalken om bostäder och lokaler för allmänna ändamål tillämpas samt 33 § FMH om krav som ska ställas på en bostad eller lokal för att förhindra olägenhet för människors hälsa. Program för egenkontroll kan ofta samordnas med verksamhetens systematiska miljöarbete som ska finnas enligt arbetsmiljölagstiftningen.

Metod

Miljö & Hälsoskydd genomförde projektet med syftet att kontrollera hur verksamhetsutövare inom äldreomsorgen uppfyller miljöbalkens krav. Tillsynen omfattade samtliga äldreboenden i Kungsbacka kommun, fördelat på nio kommunala boenden med totalt fjorton enheter samt fyra privata boenden.

Besöken var förankrade och genomfördes tillsammans med enhetschef och i vissa fall personal. Tillsynen omfattade endast boendets gemensamma utrymmen med fokus på städning, hygien, ventilation, legionellabakterier och egenkontroll. Under besöken använde vi en checklista med frågor om verksamheten och lokalerna. Vi delade ut ett informationsblad om legionellabakterier.

Resultat

VENTILATIONSSYSTEM

Det vanligaste ventilationssystemet är mekanisk från- och tilluft. Ungefär 80 procent av verksamheterna klagar på ventilationssystemet. De vanligaste klagomålen är att temperaturen från ventilationen är ojämn samt att det förekommer drag eller ljud från den. Klagomålen framförs främst i äldre byggnader, nyare boenden har generellt mindre problem. Ventilationen har förmodligen besiktigats, även om det obligatoriska intyget (OVK) inte finns anslaget.

INOMHUSTEMPERATUR

Rumstemperaturen uppmätts hos de flesta äldreboendena till 22-24 grader, vilket är inom ramen för Socialstyrelsens allmänna råd om temperatur inomhus för känsliga grupper (SOSFS 2005:15).

Flera boenden saknar termometrar i allmänna utrymmen där brukare ofta vistas, till exempel allrum. Några upplever problem med värme i lokalerna, speciellt sommartid då inomhustemperaturen kan bli mycket hög. Samtliga boenden har någon form av solskydd, ofta persienner eller markiser. Under mycket varma sommardagar används fläktar och ofta vistas brukare och personal utomhus. Flera boenden har rutiner för vädring där man vädrar vid tider när brukare inte vistas i de allmänna utrymmena för att inte utsätta dem för drag.

Verksamheterna har inte någon särskild rutin för kontroll av rumstemperaturen.

INOMHUSLUFTEN

Ungefär 95 procent av verksamheterna klagar på inomhusluften, framför allt att luften är torr. En vanlig orsak till besvär med torr luft är att rumstemperaturen är förhöjd, men torr luft kan även bero på att inomhusluften innehåller föroreningar i form av partiklar.

Hos några verksamheter har fastighetsägaren gjort mätningar på inomhusluften som visat att luften är bra, men protokoll på vad som har mätts och vem som mätt saknas.

LOKALVÅRD

Samtliga boenden har avtal med verksamheter som sköter städning av gemensamma utrymmen och storstädning. På de kommunala verksamheterna städas

Förvaltningen för Service och på de privata boendena ser det olika ut. På samtliga boenden sköter ofta vårdpersonal delar av städningen, till exempel rengöring av förråd och tvättstugor. Städfrekvensen, det vill säga hur ofta man städar, i gemensamma utrymmen varierar från varje dag till en gång i veckan.

Generellt fungerar städningen mycket bra. De främsta bristerna är rengöring av ventilationsdon, som ofta glöms bort eller där ansvarsfrågan är otydlig. Få vet vad som ingår i storstädningen eller när den genomförs. Det saknas också tydliga rutiner för den städning som sköts av vårdpersonal.

HYGIEN OCH SMITTSPRIDNING

Samtliga äldreboenden har goda rutiner för hygien och smittspridning. De tillämpar basala hygienrutiner och personalen är medveten om riskerna med smitta.

Boenden som har brukare med speciell smitta har särskilda rutiner för smittan det gäller. Speciella rutiner finns för hantering av magsjuka. Samtliga boenden använder handsprit och har plastförkläden och plasthanskar som exempelvis används vid blöjbyten.

FUKT OCH MÖGEL

Inga spår av fukt eller mögel kan identifieras på något boende. Några boenden har tidigare haft problem med fukt eller mögel, men detta har åtgärdats.

AVFALL

Alla äldreboenden källsorterar och avfallshanteringen fungerar bra. Förutsättningarna är olika, bland annat beroende på hur väl utbyggt soprummet är och vilka förvaringsmöjligheter som finns.

VARMVATTEN - LEGIONELLA

Samtliga äldreboende saknar rutiner för temperaturkontroll av varmvattnet. Flera boenden uppger att fastighetsägaren kontrollerar temperaturen i varmvattenberedaren, men är osäkra på om han/hon även kontrollerar temperaturen i tappkranarna.

Verksamheterna saknar dokumenterade rutiner för mätningar och för att minimera risken för legionella. Varmvattenberedaren ska hålla en temperatur på minst 60 grader och tappkranarna minst 50 grader. Kallt vatten ska vara under 20 grader. Det är också viktigt att vatten inte står stilla i ledningar under en längre tid. Ledningar som inte använts på ett tag måste spolats igenom ordentligt innan användning.

Eftersom brukare och personal inte kan kontrollera temperaturer i exempelvis varmvattenberedaren är det viktigt att verksamhetsutövaren fördelar ansvaret till fastighetsägaren. Personalen måste vara medveten om riskerna som finns, framförallt om det finns tappkranar där vatten periodvis står stilla, till exempel i duschar hos brukare som inte duschar oftare än en

gång per vecka. Det är nödvändigt att driftpersonal eller motsvarande har kunskap om och förstår vikten av tillräckligt hög temperatur samt att det finns dokumenterade rutiner för regelbunden temperaturkontroll och genomspolning.

Bedömning

Inspektionerna visar inte på några specifika skillnader i egenkontrollarbetet mellan verksamhetsutövarna.

Generellt finns bra rutiner för hygien/smittspridning och lokalvård. De delar där personalen själv städar fungerar sämre. Samtliga boenden saknar rutiner för kontroll av temperaturen i varmvattenberedare och tappkranar samt av ventilation. De förlitar sig på fastighetsägarens kontroller, men saknar dokumentation på genomförda mätningar. Kunskaper om ansvarsskillnaden mellan verksamhetsutövare och fastighetsägare är ofta bristfälliga.

De brister som upptäckts vid inspektionen påtalas för verksamhetsutövaren. Generellt har de låg kunskap om miljölagstiftningens krav och det saknas en formell tydlig struktur för hur egenkontrollen egentligen ska genomföras. Kunskaper i miljölagstiftningen är en förutsättning för att en verksamhet ska kunna leva upp till de krav och regler som finns. De flesta verksamheter genomför en årlig skyddsron där de medvetet eller omedvetet fångar upp eventuella brister, även ur brukarens synvinkel.

Det har gått fyra år sedan vi senast gjorde tillsyn på äldreomsorgen. Årets inspektioner visar att verksamheterna behöver kontinuerlig tillsyn. Vi bör eftersträva tätare intervall mellan inspektionerna.

Uppföljning

Bristerna ska vara åtgärdade inom ett visst datum. Därefter kommer vi eventuellt att kräva in redovisningar på vidtagna åtgärder eller göra uppföljande besök. Hur uppföljningen blir beror på hur allvarliga brister verksamheten har.

Slutsats

Följande områden behöver förbättras:

- Kunskap om miljölagstiftningens krav på en verksamhetsutövare.
- Egenkontrollarbetet med rutiner för att förebygga olägenhet för människors hälsa och miljön, exempelvis städning som görs av vårdpersonalen, förebyggande arbete mot legionella, kontroller av ventilationen och inomhustemperaturer.
- Ansvarsfördelning verksamhetsutövare och fastighetsägare.